

Asia: VN/3528/2021

Lausuntopyyntö mietinnöistä koskien yhdenvertaisuuslain osittaisuudistusta

Velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta varhaiskasvatuksessa

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jolla yhdenvertaisuussuunnittelovelvollisuus ja yhdenvertaisuuden edistämisen velvollisuus laajenisivat koskemaan varhaiskasvatuksen järjestäjiä ja palveluntuottajia?

-

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, että kunta vastaisi siitä, että sen alueella toimiville perhepäivähoidon ja kunnallisen avoimen varhaiskasvatuksen toimijoille laaditaan toimipaikkakohtaisen suunnitelman sijaan yhteistyössä näiden toimijoiden kanssa yhteiset yhdenvertaisuussuunnitelmat?

-

Häirintä

Mitä mieltä olette ehdotuksesta koskien häirinnän määritelmän muuttamista siten, että se sisältäisi myös ihmisryhmään kohdistuvan häirinnän?

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry kannattaa esitystä.

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan lakiin kirjattaisiin, että varhaiskasvatuksen ja koulutuksen järjestäjän menettely on syrjintää, jos ne laiminlyövät puuttua tiedossaan olevaan häirintään?

-

Asian vieminen lautakuntaan ilman yksilöityä asianomistajaa

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuusvaltuutettu tai yhdenvertaisuutta edistävä yhteisö voisi viedä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaan myös sellaisen syrjintää tai vastatoimia koskevan asian, jossa ei ole yksilöitävissä tiettyä asianomistajaa?

-

Kohtuulliset mukautukset

Mitä mieltä olette ehdotuksesta koskien kohtuullisia mukautuksia?

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry toteaa, että ikääntyneenä vammautuneen yhdenvertaisuus ei toteudu, jos vammautuminen katsotaan johtuvan ikääntymisestä. Vaikka perusteluiden mukaan kyseessä ei olisi ikäraja, on vaarana, että ikääntymisrajauksen soveltaminen johtaa ikäsyrajintään. Olipa vammautumisen syy ja mekanismi mikä tahansa, ja tapahtuipa vammautuminen minkä ikäisenä tahansa, vammaisen henkilön palvelut pitää pystyä turvaamaan.

Hyvitys

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta voisi määrätä hyvitystä?

-

Ehdotuksen mukaan sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalla että käräjäoikeuksilla olisi toimivalta määrätä hyvitystä. Lautakunnan ja tuomioistuinten toimivallan jaosta säädettäisiin laissa. Mitä mieltä olette ehdotuksesta koskien käräjäoikeuksien ja yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivallan jakoa hyvitysasioissa?

-

Ehdotuksen mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan menettelyssä noudatetaan asian käsittelyn ja selvittämisen, suullisen käsittelyn ja oikeudenkäyntikulujen osalta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain säännöksiä ja näihin liittyviä julkisuussäännöksiä ja muilta osin täydentävästi hallintolakia. Mitä mieltä olette ehdotuksesta koskien yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnassa noudatettavaa menettelyä hyvitysasian käsittelyssä?

-

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan hallintotuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa voitaisiin vahvistaa ratkaisuksi sovinto hyvitysasiaa koskevalta osalta?

-

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan kokoonpanoa ja menettelyjä koskevat muutokset

Mitä mieltä olette ehdotuksista koskien yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan kokoonpanoa ja menettelyjä (esim. jaostojen kokoonpano, vahvennettu jaosto, asian tutkimatta jättäminen, sidonnaisuusilmoitukset)?

-

Esityksen vaikutukset

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetuilla muutoksilla olevan?

-

Muut huomiot esityksestä

Onko teillä muita huomioita esityksestä?

-

Yleiset huomiot esityksestä

Yleiset huomionne työelämän alajaoston esityksestä

-

Työnantajan velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta (7 §)

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jossa täsmennetään mitä työnantajan tulee ottaa huomioon arvioidessaan työpaikan yhdenvertaisuustilannetta?

VALLI ry toteaa, että ne ikääntyneet, jotka voisivat toimintakykynsä puolesta toimia työelämässä, eivät usein saa mahdollisuutta työntekoon ikänsä vuoksi. Jo nyt monet alat kärsivät työvoimapulasta, ja ilmiö jatkaa kasvuaan. Silti ikääntyviä ei arvosteta työvoimana tai rekrytointitilanteessa.

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuussuunnitelman tulisi jatkossa sisältää myös työpaikan yhdenvertaisuuden arvioinnin johtopäätökset?

-

Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävät ja toimivalta (19 §)

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuusvaltuutetulla olisi oikeus antaa lausunto työsuojeluviranomaisen käsiteltävänä olevassa asiassa (22 §:n tarkoittamissa tapauksissa)?

-

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuusvaltuutetulla olisi mahdollisuus toimia ulkopuolisena asiantuntijana työsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvassa asiassa?

-

Työsuojeluviranomaisen tehtävät ja toimivalta (22 §)

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jossa työsuojeluviranomaisen valvontatoimivaltaa täsmennetään koskemaan työelämää?

-

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan työsuojeluviranomaisen on varattava yhdenvertaisuusvaltuutetulle tilaisuus lausunnon antamiseen asioissa, joilla on yhdenvertaisuuslain tulkinnan kannalta merkitystä?

-

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan työsuojeluviranomainen voi lain tulkinnan kannalta merkittävässä yksittäistapauksessa käyttää apunaan yhdenvertaisuusvaltuutettua asian selvittämisessä?

-

Mitä mieltä olette työsuojeluviranomaisen tiedonvälitykseen liittyvistä ehdotuksista?

-

Kehotusmenettelyn laajentaminen (työsuojelun valvontalaki 13 §)

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jossa työsuojeluviranomaisen kehotusmenettelyä laajennetaan koskemaan myös työnantajan velvollisuutta arvioida ja edistää yhdenvertaisuutta (7§:n 1 momentti)?

-

Vaihtoehtoiset ratkaisut

Jos näkemyksenne mukaan yhdenvertaisuusvaltuutetun toimivaltaa tulisi laajentaa kaikkiin työelämän syrjintä- ja yhdenvertaisuuskysymyksiin, miten ratkaisisitte yhdenvertaisuusvaltuutetun ja työsuojeluviranomaisen päällekkäiseen toimivaltaan liittyvät kysymykset?

-

Jos näkemyksenne mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivaltaa tulisi laajentaa työelämän syrjintä- ja yhdenvertaisuuskysymyksiin, mitkä työelämäasiat soveltuisivat lautakuntakäsittelyyn?

-

Vaikutusarvioinnit

Yleiset huomionne esityksen arvioiduista vaikutuksista

VALLI ry toteaa, että niin kauan kuin palkat ja eläkkeet ovat sukupuolittuneita ja eriarvoisia, vaikutukset ovat selviä. Eläkeikäisten naisten kokonaiseläke Suomessa oli vuonna 2018 keskimäärin 17 988 euroa ja miesten 22 776 euroa vuodessa. On helppo laskea, ettei edes miesten keskimääräisellä eläkkeellä makseta yksityisen hoivan hintoja, mutta eläkeiän pienituloisuus koskee erityisesti naisia. Eläkkeet ovat pieniä erityisesti pienipalkkaisissa tai osa-aikatöissä työskennelleillä sekä pitkään lapsia kotona hoitaneilla naisilla. Pienituloiset vanhukset jäävätkin muita useammin vaille tarvitsemiaan sosiaali- ja terveyspalveluja.

Jos julkisten palveluiden supistamista vielä jatketaan ja yksilöiden vastuuta lisätään, on tällä vaikutuksia tasa-arvoon työelämässä. Jos omaisten hoivaamiseen liittyvät sukupuolittuneet vastuut lisääntyvät, työssäkäynti on pian mahdollista vain heille, joilla on varaa maksaa vanhempien sukupolvien tarvitsemista hoivapalveluista. Vaikka omaisten antama hoiva tunnustetaan ja tunnustetaan 2020-luvun alun Suomessa paremmin kuin koskaan aiemmin, ei sitä kuitenkaan tunnusteta lainsäädännön tasolla sukupuolittuneena, naistapaisena työnä, jonka yhdistämistä ansiotyöhön tuettaisiin esimerkiksi hoivavapaamallilla.

Huomionne taloudellisista vaikutuksista

-

Huomionne vaikutuksista viranomaisten toimintaan

VALLI ry toteaa, että yhdenvertaisuusvaltuutetun lähtökohtaisesti hyvä ja tarpeellista tehdä tiivistä yhteistyötä vanhusasiavaltuutetun kanssa.

Huomionne yhteiskunnallisista vaikutuksista

VALLI ry kannattaa esityksen ehdotusta siitä, että syrjäntäilmoituksia voitaisi käsitellä yksilöllisten tapausten lisäksi laajempien ihmisryhmien kautta. Ikääntyneet kohtaavat monitahoista ja moniulotteista ikäsyrjintää yhteiskunnassa niin yksittäisten kansalaisten kuin viranomaiselinten ja muiden yhteiskunnan rakenteiden kautta. Ikääntynyt saattaa kohdata myös ikänsä lisäksi sukupuolestaan, etnisestä taustastaan tai muista henkilön ominaisuuksista johtuvaa syrjintää ja häirintää. Ikäsyrjintä on yleistä, laajaa ja hiljaisesti hyväksyttyä yhteiskunnassamme. VALLI ry näkee, että ehdotetulla muutoksella ihmisryhmään, kuten ikääntyviin, kohdistuvaa syrjintää tulee nykyistä paremmin näkyväksi.

Onko jokin olennainen vaikutus jäänyt esityksessä arvioimatta tai liian vähäiselle arvioinnille? Jos on, mikä?

VALLI ry toteaa, että ikääntyvien moninaiset tarpeet ja elämäntilanteet huomioidaan yhdenvertaisuuslain osittaisuudistuksessa. Esimerkiksi yksin asuminen lisää ikääntyneen riskiä syrjäytyä yhteiskunnasta. Erityisesti tulisi kiinnittää huomiota naisten, kieli- ja muihin vähemmistöihin kuuluvien ikääntyvien tarpeisiin, jotka yleensä jäävät kaikista vähimmälle huomiolle.

VALLI ry toteaa, että ikääntyneitä ei aina kohdella muihin ikäluokkiin verrattuna samanarvoisena yhteiskunnassa ja sen eri palveluissa. Monet palvelut ovat sidoksissa asemaan tai arvoon työelämässä, joita ikääntyneillä ei välttämättä enää ole (esim. työssäkäyvä, opinnoissa oleva). Ikääntyvien tasavertainen kohtelu pitää taata. Palveluissa pitää olla osaamista myös ikääntyneiden kohtaamiseen ja tukemiseen.

VALLI ry toivoo, että jatkossa ikääntyneitä edustavia tahoja, kuten järjestöjä kutsutaan mukaan yhdenvertaisuuslain valmistelutyöhön.

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry (VALLI ry) kiittää lähettämästänne lausuntopyynnöstä. VALLI ry on vuonna 1953 perustettu valtakunnallinen vanhustyön kehittäjä ja edunvalvoja, jolla on vajaa 70 jäsenyhteisöä ympäri Suomea. VALLI ry työskentelee aktiivisesti yhdessä jäsenyhteisöjensä ja asiantuntijoidensa kanssa paremman vanhuuden puolesta. VALLI ry:n hankkeiden avulla tuetaan ikäihmisten osallisuutta, kehitetään iäkkäiden teknologiavalmiuksia, kannustetaan sukupolvien välistä yhteistyötä ja nuorten hakeutumista alalle. Vaikuttamistoiminnan ja kehittämistoiminnan lisäksi VALLI:ssa on toimintoina Ikäteknologiakeskus, Etsivän vanhustyön verkostokeskus sekä Vanhustyön Trainee-ohjelma nuorille.

Vapaavuori Sari
Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry